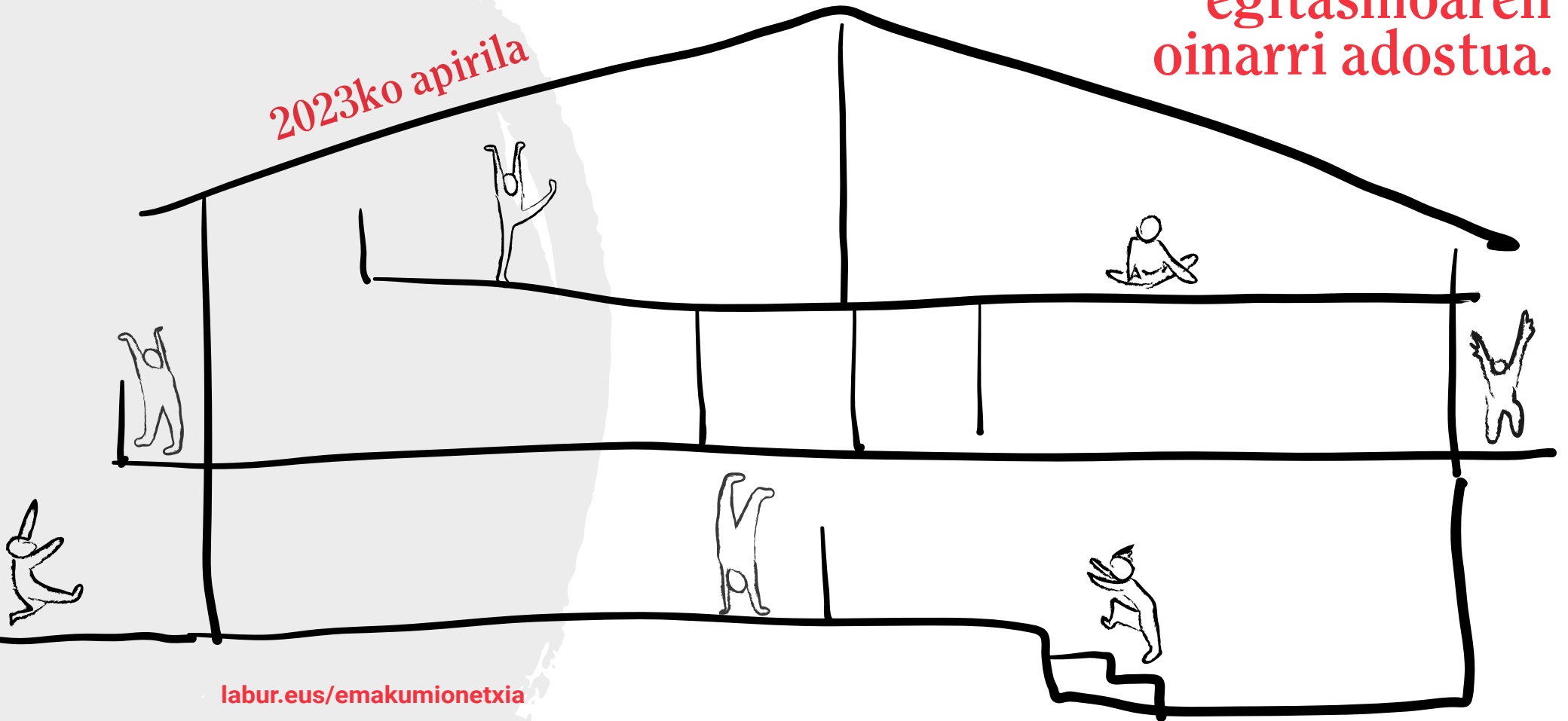

Oñatiko Emakumion Etxia

egitasmoaren
oinarri adostua.

2023ko apirila

labur.eus/emakumionetxia

Ondorengo lerroetan jasotzen da Oñatiko emakumeen Etxearen oinarrian ezartzen diren funtsezko printzipioak eta horiek oinarri hartuta ezarritako kokapen teoriko-politikoa.

Emakumion etxia eraikitzen

Ardatzak sendoak diren arren, prozesuan zehar eta etxearen bizitzan zehar garatzen eta berridazten joango den testua da honakoa; unean uneko gogoetak txertatu eta autemandako beharrei erantzuteko asmoz.

Oñatiko Emakumeen etxea

ekipamendu publiko bat da. Herritarren zerbitzura dagoen eraikina eta egitasmoa,

herriko eta herritarren bizitza aberastu, osasuna eta ongizatea sustatu, hausnarketak bideratu eta finean, herritarren bizi baldintzak eta bizimoduak hobetzera bideratuta sortua,

beti ere, helburu edo egiteko jakin baten inguruan ardaztuta:

gizarte berdinzale eta justuago bat eraikitzeko erronkan eragitea.

Herritarren zerbitzura dagoen ekipamendu irekia da, eta herritarren beharrei erantzutea da bere xedea. Hala, Oñatiko Emakumeen Etxearen irekiera eta publikotasun hori posible izan dadin, ez da maila politikoan edo erlijiosoan kokapenik ezartzen eta halako jarduerak etxearen dinamikatik at uzten dira. .

Herritar bakoitza bere beharretatik eta bere ikuskeratik gerturatzen da Oñatiko Emakumeen Etxera, eta bakoitzaren ikuspegia edozein dela ere, emakumeen etxeak lau printzipio nagusitan oinarrituta erantzungo die planteatutako beharrei:

Lau printzipio hauek, etxeko jardunari lotuta ez ezik, etxearen kudeaketari eta erabaki eremuari lotuta ere ezartzen dira. Hala, etxeko jardunak ez ezik, kudeaketak eta erabaki eremuak ere izan beharko dira **feministotik, interseksionalitatetik, ikuspen komunitariotik eta ahalduntzetik** eraikitakoak.

feminismoa

interseksionalitatea

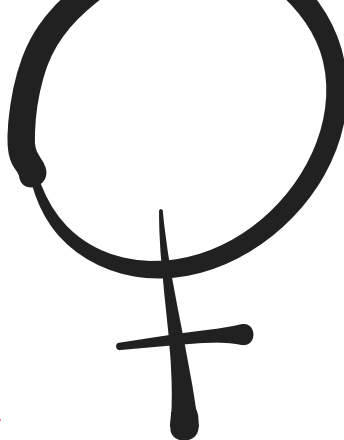
garapen komunitarioa

ahalduntzea

Feminista

Oinarri teorikoak eta praktika feministak gidatzen du emakumeen etxea, pentsamendu feministaren lerro eta dimentsio anitzak kontuan izanik.

Emakumeek¹ gidatutako espazio bat da Oñatiko Emakumeen Etxea. Herriko emakumeen jakintzen partekatsetik abiatuta, eta askotariko emakumeen parte hartzea ahalbidetuta, begirada kritiko feministak eraikitzeke espazio izan nahi du emakumeen etxeak. Emakumeak dira euren errealitatearen transformazioa gidatzen duten prozesuetako sujetu, eta bizipen eta zapalkuntza ezberdinak bizi dituzten emakumeak aitortzen ditu bakoitzaren eraldaketa prozesuaren sujetu gidari gisa.

Emakumeon eskubideen defentsa eta eraldaketa soziala ditu ardatz paradigma feministak eta beraz, Oñatiko Emakumeen Etxea eraldaketarako espazio bat da.

¹ Ezaugarri biologikoetatik haratago doan kontzeptu gisa definitzen dugu "emakume" sujetua, eta sistema patriarkalak zapaltzen dituen gorputz edo identitate guztiak barne hartzen ditu.

Antolaketa eta saretzerako espazio izan nahi du eta era berean, antolaketa espazio eta borroka ildo ezberdinen arteko harremanerako elkargunetzat jotzen da emakumeen etxea. Mugimendu feministarekin osagarritasuna eta elkar-indartzea bilatuko da. Horretarako mugimendu feministaren eta herriko eragile feministen agenda kontuan izan beharko du, eta elkarlanerako eta elkar osatzeko bideak urratu beharko ditu.

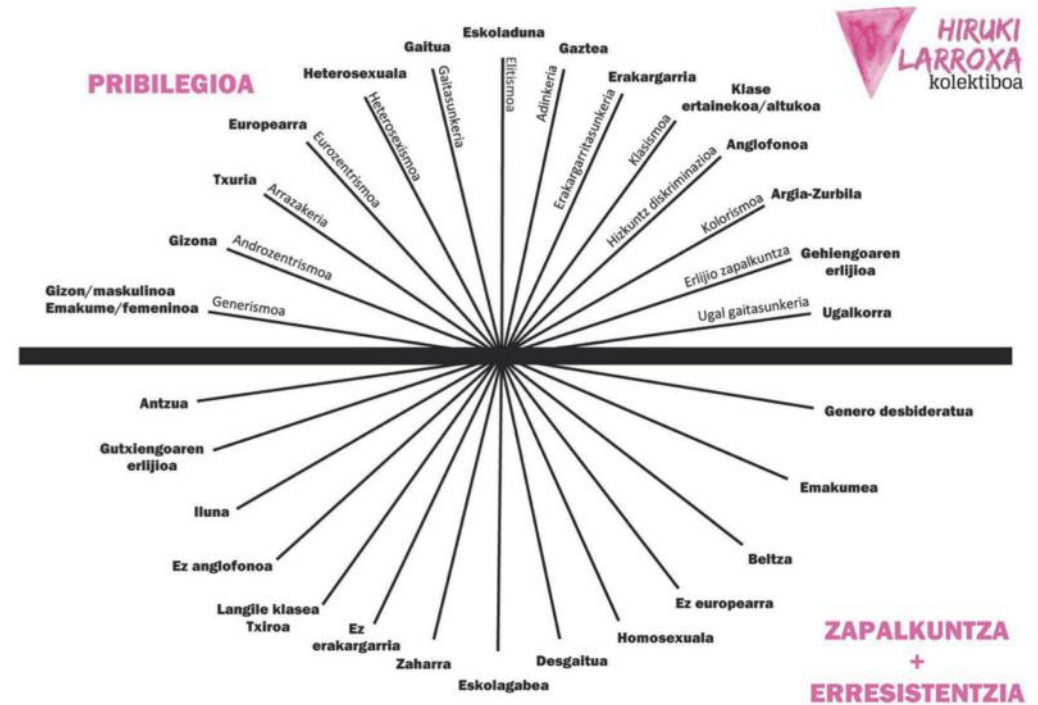
Emakumeak dira emakumeen etxearen gidari eta hartzaile nagusi, sistema patriarkalak zapalduetako sujetu diren heinean. Emakumeen etxea, emakumeon saretze, ahalduz eta babes gune seguruak izateko helburuarekin sortzen dira. Hala, gizonen parte hartzea beti egongo da helburu horren bermearen zerbitzura. Gizonen feminismoan eta emakumeen etxean izan dezaketen lekua, etengabe hausnartzen eta adosten joan beharreko zerbait da eta Oñatiko Emakumeen Etxeak ere bere bidea egin beharko du hausnarketa eta adoste horretan.

Intersekzionala

Oñatiko Emakumeen Etxeak kontuan hartzen du generoa bestelako diskriminazio faktoreekin gurutzatzen dela (hala nola, arraza (kategoria sozial bezala ulertuta), klase soziala, adina, hizkuntza, sexu orientazioa eta genero identitatea, besteak beste).

Injustizia eta desberdintasun soziala identitatea osatzen duten elementuek osatzen dutela frogatu nahi du teoria honek.

Ilustrazioaren egilea, Hiruki Larroxa kolektiboa

Intersekzionalitatearen izendatze hau, feminista arrazializatuek landu dute bereziki azken urteetan. Diskurtso hegemoniko feministak eztabaida politikoetan arrazakeriak zuen presentziari muzin egin nahi izana salatu dute behin eta berriz feminista arrazializatuek eta indarra hartu du aldarrikapen edo salaketa horrek euskal herri mailan ere azken hamarkadan.

Diskurtso hegemoniko feministaren identifikazio horri esker, margenatiko edo bazterretako kategoriak izendatu eta feminismoaren baitako zapalkuntza eta pribilegioak mahai gaineratu ahal izan dira. Era berean, pribilegioen eta subalternitateen gurutzatzean jarri gaitu guztiok, denok edo gehienok garelako testuinguru ezberdinetan bateko edo besteko. Nekez izango da pertsona bat pribilegiatua edo subalternoa arlo guztietan (batzuk oso hurbil egon arren, mutur batean zein bestean). Eta aldi berean, arlo bakar batean konplexitate handiagoa dago begi-kolpe batean hautematen dena baino. Intersekzionalitatearen ikuspegitik testuingurua da gako garrantzitsu bat, eta testuinguruak konplexuak izan ohi dira oso.

Oñatiko Emakumeen etxeak kategoria guzti horiei erreparatu nahi die, kon-tuan hartuta kategorien arteko harremanak aldakorak eta konplexuak dira eta horrek etengabeko berrikuste eta hausnarketara bideratzen duela feminismoa bera. Ikerketa intersekzionala egin behar da, kategoriak maila desberdinetan aztertuz, unean uneko aldagai eta konplexutasunen baitan.

Emakumeen etxeak diskriminazio faktore anitz horien identifikaziorako eta desberdinkeria horien aurreko artikulazio eta saretzerako espazio izan nahi du, harreman justu eta parekideak bultzatuz. Justizia soziala oinarri, gurutzatzen diren zapalkuntza horien gaineko aldarrikapenak ere bere egiten ditu Oñatiko Emakumeen Etxiak, eta bizipen eta zapalkuntza ezberdinak bizi dituzten emakumeak aitortzen ditu bakoitzaren diskurtsoen, prozesuen eta borroken sujetu gidari gisa.

Oñatiko Emakumeen etxeak, diskriminazio faktore horiek izendatzeaz gain, feminismo intersekzionalaren praktikarako espazio ere izan nahi du. Aniztasun hori aitortzea eta izendatzea garrantzitsua da, baina bitarteko bat besterik ez da.

“*Aunque utilicemos esa identidad en términos estratégicos, mi fin no es ese. Mi fin es desbaratar lo que a mí me hizo negra, lo que a mí me hizo lesbiana o lo que a mí me hizo empobrecida, que son los sistemas de opresión”*

Ochy Curiel

Pribilegioak aitortu eta etengabeko hausnarketa, dialogo eta errebisioa eskatzen du adierazitako ikuspegiaren materializazioak. Eta Emakumeen etxeari dagokionean, tresna eta bitarteko eraginkorak ezarri beharra.

Hala, bitartekoak eskaini behar dira etxea bera irisgarri izan dadin, botere edo erabaki guneak irisgarri izan daitezen, kudeaketa formula bera irisgarria eta inklusiboa izan dadin, eta sujetuen arteko harreman parekideak ezarri daitezen.

Horretarako kontuan hartu beharko dira, besteak beste:

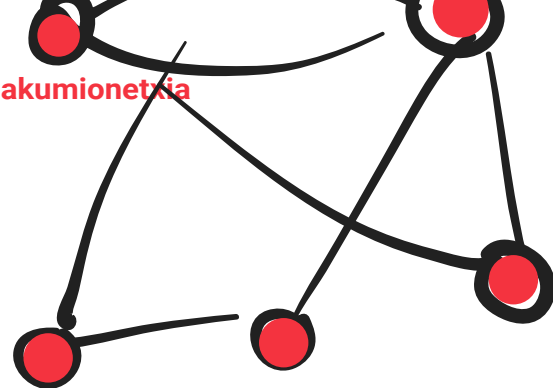
- Diskurtsoak parekatzea eta orain arte Oñatin ezkutatuago edo deslegitimatua egon diren diskurtsoei eta bizipenei protagonismoa emateko bitartekoak eskaintzea.
- Irisgarritasun fisikoa. Etxeak bere osotasunean bermatu beharko du irisgarria izango dela mugikortasun arazoak dituzten pertsonentzako.
- Hizkuntzaren kudeaketa. Intersekzioen dantza horretan, euskara bera zapaldutako eremu gisa identifikatzen dugu. Hala, emakumeen etxeak euskararen sustapen eta indartzean ere paper garrantzitsua izango du. Euskara izango da beraz emakumeen etxearen hizkuntza paisaia.
  - Era berean, etxeak bermatu beharko du, Euskara lehenengo mailako hizkuntza izanik, euskal hiztunak ez direnak ez daitezzen izan bigarren mailako parte hartzaile. Bermatuko da etxearen hizkuntza¹ herritar guztiek ulertzeko modukoa izango dela, eta horretarako beste hizkuntza batzuk, piktogramak, ikurrak, braille-a, irakurketa errazterako irizpideak... erabiliko dira.
- Hizkuntza inklusiboaren erabilera. Hizkuntzaren bidez adierazten den horretan askotariko errealitate edo bizipenak ikusarazten lagundu beharko du emakumeen etxeak, generoari, kulturari, jatorriari, familia ereduari edo bestelakoei dagokienean.
- Denboren eta bizi baldintzen araberako kudeaketa eredu eta jardura ildoak ezartzea. Emakume guztiek ez dute denbora modu berean erabiltzeko aukerarik; batzuek denbora faltagatik (zaintza lanetan ari diren

¹ Hizkuntzaz hitz egiten dugunean, komunikatzeko modu anitzak barne hartzen ditugu. Hala, ikusmen urritasuna duten edo entzumen arazoak dituzten pertsonen beharretara egokitutako komunikazio euskarriak ere kontuan hartzen dira, adibidez, bai eta irakurketa errazterako mekanismoak ere, esaterako.

emakumeak, lan bat baino gehiago dituzten emakumeak, edo interna erregimenean lanean ari direnak adibidez), beste batzuek normalizatuta ditugun denborekin ez dutelako bat egiten (baserriko lanetan edo tabernetan eta zerbitzuetan lanean ari diren emakumeak, edo ikasleak adibidez). Etxeak denbora horiek guztiak aztertu eta kontuan izan beharko ditu bere kudeaketa eta jardura ezartzeko orduan.

- Elkarbizitzarako arau, akordio eta bestelako mekanismoak etengabe negoziatu eta esplizitatzea.

Feminismoa etengabe ebaluatzen ari da, eta prozesu horri esker mugimendua oxigenatu, egokitu eta eboluzionatu egiten da. Ikuspegi interseksionalak emakume guztiak hartzen ditu; disidentziak eta dibertsitateak, uste baitu horrela bakarrik aztertu ahal izango direla pribilegioetan gertatzen diren harremanak eta trukeak, ondoren indarkeria bihurtzen diren zapalkuntzak ekidinez. Zapalkuntza lerroen arteko dialogoa sustatuko du beraz emakumeen etxeak; batak bestea errekonozitu eta elkarrekin lan egitea da interseksionalitateak planteatzen den erronka nagusietako bat.

Komunitarioa

**Ezinezkoa da bizitza bakar bakarrik -
bakartasun zorrotzetik - aurrera ateratzea.
Nahiz eta askoren ahotik entzuten
dugun gutako bakoitzaren aukerak edo
lorpenak (lana, lagunak, sozializatzeko
lekuak) guk geuk lortutakoak direla, izaki
interdependienteak gara.**

Esan digute bakoitzaren jarrera, gaitasun, disposizio, gogo eta esfortzu indibidualari esker lortuko dugula nahi edo behar dugun hori, inolako kanpo-eraginik gabe. Autosufizientearen eredu bat ezarri da, pertsona bere ekintzen, erabakien eta ondorioen arduradun nagusi egiten duena, begirada hiper-individualizatzailetik. Baina gure behar edo nahien asetzea, gure bizitza eta bizimodua bera, hein haundi batean, ditugun harremanen araberakoak dira.

Gure eguneroko bizitzan kantitatezko eta kalitatezko harremanak behar ditugu. Guztiok behar dugu euskarri eta harreman sare bat, oinarri bat. Eta harreman horien artean, beharko ditugu harreman estuagoak, harreman

esporadikoagoak, edo bizikidetzari lotutako harremanak. Eta harreman horien guztien bidez, elkar zaintzeaz gain, gauza askotarako laguntza jaso eta emateko aukera izango dugu: gure herrian edo inguruan gertatzen denaz informatzeko sareak, babes sareak, entzuteko eta entzunak izateko lekuak, eta horien bidez, lan eskaintzen berri izan genezake, ondokoaren egoera eta bizipenen berri izan genezake, antolatzaera iritsi gaitezke, etxetik ateratzeko motibazio bat aurkitu genezake...

Harreman horiek gerta daitezzen espazio publikoak behar dira, kalean bertan (plazak, parkeak, oinezko kaleak, etab.) eta baita ekipamenduak ere. Horiei guztiei "infrastruktura sozialak" deituko diegu, eta infrastruktura sozialak izan daitezke kultur etxeak, liburutegiak, plaza publikoak edo berdeguneak bezalako espazioak, beti ere begirada horretatik konfiguratzeko badira. Elkarriketarako eta elkarrekin egoteko espazioak sustatzen baditu, egoteko lekuak eskaintzen baditu inongo baimen edo sarrera beharrik gabe, pertsona ezberdinen artean topatzeko lekuak txertatzen baditu bere egiturari, pertsonen arteko harreman egonkorrak, errepikakorak edo jarraiak ahalbidetuko ditu. Harreman mota horiek egiten dute posible gizarte-kohesioa eta antolakuntza-gaitasuna hobetzeko bidean aurrera egitea, errealitatea eraldatzeko eta hobetzeko eta erronkei erantzun kolektiboak emateko.

- Harremanez hitz egiten dugunean boterean jarri behar dugu arreta. Eta botere hori erabili dezakegu abusutik edo gehiegikeriatik, paternalismo, pribilegiotatik edo arduragabekeriatik, baina baita ere arduratik, erantzukidetasunetik eta kontzienteki. Politika publikoek komunitatea eraiki edo suntsitu dezakete, eta datozen erronkei erantzun ahal izateko, komunitatea eraikitzea izan beharko litzateke generazio berriko politiken erronketako bat. Ekipamendu publiko komunitarioen inguruei marko bat eskaintzen die Gipuzkoako Foru Aldundiak landutako Ekintza Komunitarioaren markoak. Honek jasotzen du ekintza komunitarioa gizarte erronkei modu kolektiboan heltzen dioten ekimen eta proiektuak direla. Emakumeen Etxeek, oro har, gizartearen emakumeek bizi dituzten bereizkeriei modu kolektiboan aurre

egiteko erremintak eta baliabideak eskaintzea dute helburu. Zentzu horretan, dokumentuan proposatzen diren 7 printzipio metodologikoak ezartzen dira orientabide gisa: harrera egitea, ekintza erdigunean jartzea, presentzia izatea, bilaketara irtetea, jendearekin bakoitzaren indarguneetatik lan egitea, barruko pertsonekin lan egitea eta lidergo erraztaileak ezartzea.

Feminismoak badu, beste eremu batzuen aldean, ibilbide bat egina norabide honetan. Azken hamarkadako agenda feministan bereziki, pertsonon arteko elkar-dependenziaren eta zaintzaren gaia jarri nahi izan da erdigunean, eta landu nahi izan da, eta ezagutzen ditugu norabide horretan erreferentziazkoak izan daitezkeen espazioak ere (emakumeen etxeak, autogestio bidez eratutako espazioak Gasteizen, Bilbon, Donostian...). Harreman eredu berriak sustatu beharra ezinbestekoa da, zaintza sistema osasuntsu eta jasangarri bat eraikitze bidean, eta Oñatiko Emakumeen etxeak kasu honetan, horretarako espazioak ere eskaini nahi ditu.

Etxeak zubi-espazio eta erreferentziazko-espazio izateko bokazioa du. Zubi-espazioak, etxearen beraren eta ingurunearen arteko harremana egiten duten espazioei deritze eta bi norabidetako harremana eskaintzen dute. Hala, garrantzitsua da herriarekiko harremana zehazterako orduan ere honek izan dezakeen dimentsio komunitarioa nabarmentzea. Zubi espazio honek, gainera, zuzenean konektatzen du emakumeen ahalduntze sozial eta politiko prozesuarekin, eta bide egiten dio.

Ahalduntzailea

Emakumeen etxeak emakumeen ahalduntzean eragin nahi du, hiru dimentsiotan; indibiduala, kolektiboa eta sozio politikoa. Horretarako espazioak, dinamikak eta jardute irizpideak eskainiko ditu, eta emakumeen etxeko jardunean eta kudeaketan, emakumeen ahalduntze kolektibo eta sozio politikorako norabidea ezarri nahi da.

Ahalduntze sozialaz ari garenean, emakumeek autonomia, lidergoa eta eragiteko ahalmen handiagoa lortzeaz ari gara; emakumeen ikusgarritasun eta aitor-tza sozialaz eta erreferenteak eraikitzeke egiten dituzten ekarpenen ikusgarritasunaz.

Emakumeen ikusgarritasun, lidergo, erreferentzialtasun edo eragiteko zailtasun horren atzean faktore ugari daude: segurtasun eza, aintzatespen falta, zilegitasuna, eredu falta... eta horiek guztiak talde ahalduntzearen bidez landu eta indartu daitezke. Ahalduntze kolektiboak, banakako lanketa hori kolektibizatu eta politizatzeke aukera ematen du.

Talde-ahalduntzea ahalduntze indibidualen batuketa hutsa baino gehiago da; kontzientzia hartze eta lanketa partekatu bat da; elkar zaintza, aintzatespena, zilegitasuna, babesa, segurtasuna eta abar, era kolektiboan lantzearen ondorio da talde ahalduntzea.

Eta talde ahalduntzearekin batera, ahalduntze prozesu indibidualak errazten joan behar da Oñatiko Emakumeen etxea. Sistema patriarkalak ezarritako muga, zapalkuntza eta ezintasunak azalerratu, eta horiek lantzeko prozesu indibidualak sustatu behar ditu, desberdinkeria eta zapalkuntza egoerak gainditu ahal izateko.

Ikuspegi ahalduntzaile hau, baina, prozesu konkretuetatik at, etxearen jardun osoaren ardatzean txertatzea bilatzen da; eskuhartze guztietan, antolaketa, programazioan, espazioen kudeaketan... Eskuhartzearen kontzepzio asistentzialetik eta kontsumitzaile-erabiltzaile harremanetik urrundu eta emakumeek eurek gidatutako prozesu ahalduntzaileak jarri nahi ditu bere egitekoaren ardatzean. Emakumeen izan, egin eta erabakitzeke gaitasunean jartzen du arreta, eta eragiteko agentzia aitortzen die.

PARTE-HARTZE PROZESUA

CONSTRUYENDO LA CASA DE LAS MUJERES
PROCESO PARTICIPATIVO

 943 78 04 11 / 125 luzapena

 688 62 12 13

 berdintasuna@onati.eus

 @emakumionetxia

Emakumion
etxia eraikitzen

labur.eus/emakumionetxia

www.onati.eus

OÑATI
dabilen herria